

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 22/1985-86 med anledning av ltl Barbro Sundbacks m.fl. hemställningsmotion till landskapsstyrelsen om åtgärder i syfte att åstadkomma en tidsenlig och effektiv lagstiftning om byggnadsskydd.

Landstinget har den 2 december 1985 inbegärt lagutskottets yttrande över motionen. Utskottet, som hört t.f. lagberedningschefen Lars Karlsson och stadsarkitekten Folke Wickström samt dessutom inbegärt utlåtande från kulturutskottet, får härmed vördsamt anföra följande.

I motionen hänvisas till att rikslagstiftningen om skydd för kulturhistoriskt märkliga byggnader från 1964, som i landskapet gäller som blankettlag, upphävts och ersatts med ny lagstiftning från och med 1 juli 1985. Motionärerna hemställer därför om att landskapsstyrelsen borde vidta åtgärder i syfte att åstadkomma en ny och tidsenlig landskapslagstiftning i ämnet.

Landskapsstyrelsen framlade redan vårsessionen 1980 en framställning med förslag till landskapslag om skydd av byggnadsminnen (Fr nr 39/1979-80). Framställningen byggde dels på rikets då gällande lag från 1964, dels på ett kommittébetänkande innehållande förslag till ny rikslagstiftning om skydd för byggnadsminnen. Parallellt med behandlingen i landstinget av framställningen behandlades i riksdagen en proposition till ny rikslagstiftning utgående från nämnda betänkande, vilket förslag dock inte slutbehandlades före riksdagsvalet våren 1983 och därför förföll.

På grund av att vissa centrala frågor i förslaget till ny rikslagstiftning sålunda inte klargjorts, ansåg landstinget det våren 1983 inte möjligt att omfatta landskapsstyrelsens framställning i den föreslagna formen. På förslag av lagutskottet omarbetades förslaget så att rikets lag om skydd för kulturhistoriskt märkliga byggnader från 1964 av landstinget antogs som blankettlag. I sitt betänkande nr 23/1982-83 konstaterade lagutskottet att 1964 års rikslag "i många stycken kan betraktas som föråldrad och även otillfredsställande vad gäller möjligheterna att åstadkomma ett tillräckligt skydd för den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen". Utskottet utgick från att en ny rikslag inom kort skulle stiftas och framhöll därför att en kommande ny rikslag och landskapsstyrelsens tidigare framställning därefter kunde "utgöra grunden för en förnyad behandling i landstinget av en särskilt utformad landskaps-

lag i ämnet". Den föreslagna blankettlagen vore därför att betrakta som ett provisorium i väntan på hur bl.a. ersättningsfrågorna lösts i riket.

Riksdagen har, som även motionärerna framhåller, nu stiftat en ny byggnadsskyddslag (FFS 60/85). Samtidigt har rikets byggnadslag ändrats. Enligt grundlinjerna i den nya lagstiftningen åvilar huvudansvaret för byggnadsskyddet inom stads- eller byggnadsplanerat område respektive kommun genom att skyddsbestämmelser intas i planbestämmelserna. Utanför planerat område tillämpas däremot byggnadsskyddslagens bestämmelser som även kan komma att tillämpas inom planerat område om skydd inte är möjligt med stöd av byggnadslagen eller om skyddet inte i tillräcklig mån kan säkerställas med stöd av lagens bestämmelser. Ersättningsfrågorna har klargjorts så att ersättningsskyldigheten ankommer på kommunerna när skyddsföreskrifter utfärdas med stöd av byggnadslagen och på staten när skyddet sker med stöd av byggnadsskyddslagen. Samtidigt har kriterierna för när ersättningsskyldighet uppkommer förändrats.

Den nya rikslagstiftningen återspeglar en delvis ny syn på byggnadsskyddet. Den betonar att man vid uppgörande av plan särskilt bör främja ett ändamålsenligt utnyttjande av den byggda miljön så att där ingående traditions-, skönhets- eller andra värden inte förstörs. I betänkandet över landskapsstyrelsens tidigare framställning konstaterade utskottet att det på Åland "finns ett betydande och värdefullt kulturarv i form av byggnader vilka borde bevaras för framtiden". Utskottet anknyter till detta tidigare uttalande och till det yttrande kulturutskottet nu avgivit samt konstaterar att frågorna om byggnadsskydd under senare år tillvunnit sig ett allt större intresse i landskapet.

I lagberedningsprogrammet för tiden 1.3. 1986 - 28.2.1987 ingår förslag till ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om skydd för kulturhistoriskt märkliga byggnader. Utskottet förutsätter att landskapsstyrelsen härvid samtidigt avser att omarbete byggnadslagen för landskapet Åland så att byggnadsskyddsfrågorna inom planerat område kan regleras genom bestämmelser i byggnadslagen. Utskottet konstaterar att de reformer motionärerna efterlyser kan förverkligas antingen så att blankettlagstiftningsförfarandet delvis används eller genom utarbetande av förslag till särskild lagstiftning i ämnet. Om landskapsstyrelsen beslutar sig för det senare alternativet torde den tidigare framställningen i ärendet kunna tjäna som utgångspunkt för beredningen.

Utskottet finner att behov av en modern och effektiv lagstiftning föreligger. Detta har betonats såväl i olika sakkunnigutlåtanden som i den debatt som förts i anslutning till aktuella byggnadsskyddsärenden. Även om ärendet aktualiserats i lagberedningsprogrammet, har utskottet ändå beslutat tillstyrka motionen för att understryka vikten av att reformen anhängiggörs inom programmets tidsram.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget hos landskapsstyrelsen hemställer om åtgärder i syfte att åstadkomma en tidsenlig och effektiv lagstiftning om byggnadsskydd i landskapet.

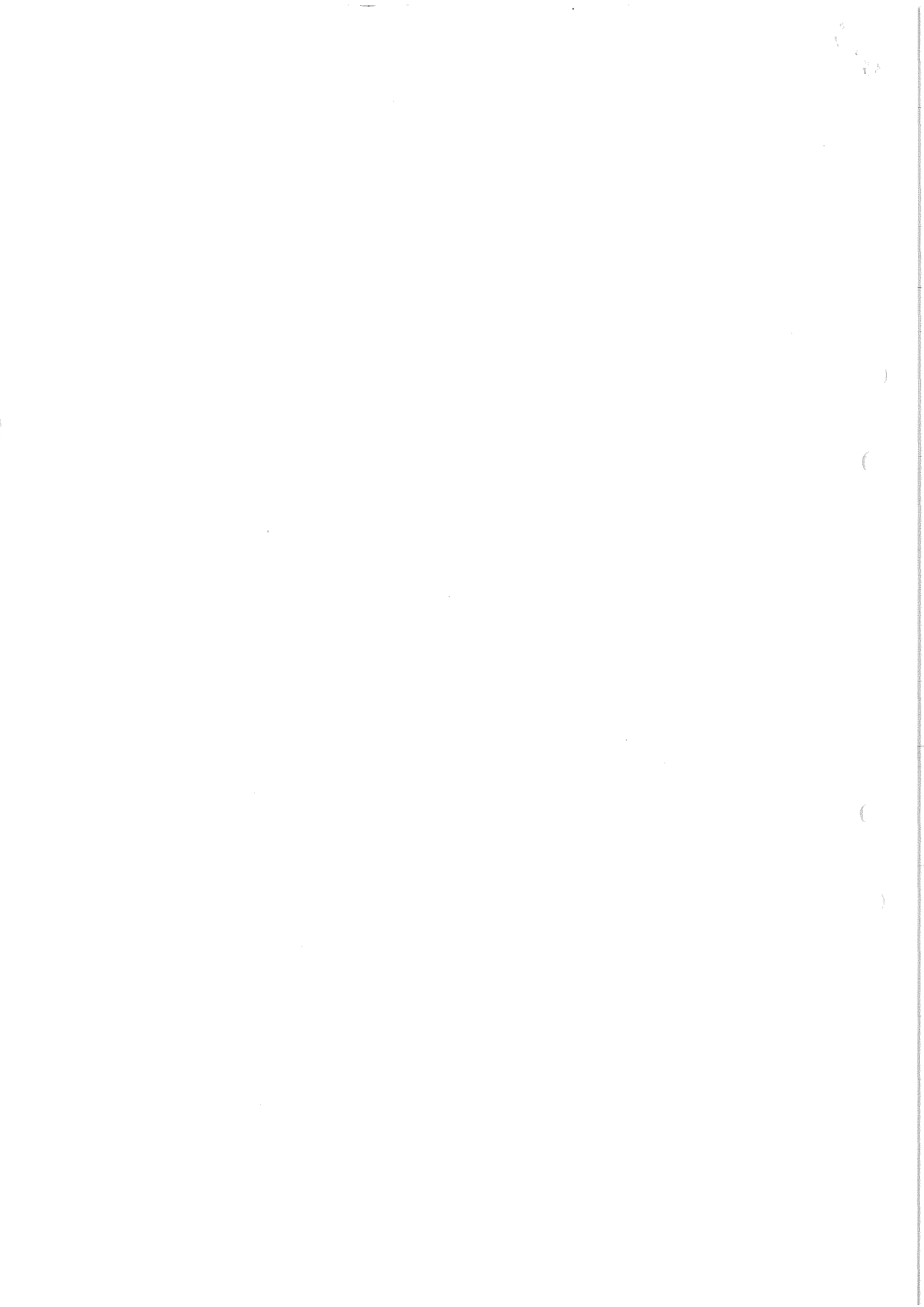
Mariehamn den 8 april 1986.

På lagutskottets vägnar:

Sune Eriksson
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Sune Eriksson, vice-ordföranden Curt Carlsson samt ledamöterna Börje Eriksson och Jan-Erik Lindfors.

ÅLANDS LANDSTING

Till Lagutskottet

från kulturutskottet.

Lagutskottet har den 12 december 1985 inbegärt kulturutskottets utlåtande, främst med beaktande av kulturpolitiska aspekter, över ltl Barbro Sundbacks m.fl. hemställningsmotion om åtgärder i syfte att åstadkomma en tidsenlig och effektiv lagstiftning om byggnadsskydd (Mot.nr 10/1985-86).

Kulturutskottet, som i ärendet hört etnologen Per-Ove Högnäs och stadsarkitekten Folke Wickström, får med anledning härav anföra följande.

Utskottet har funnit att synen på byggnadsskydd under senare tid förändrats men konstaterar att den åländska lagstiftningen på området inte förändrats i takt med den allmänna inställningen. Nu gällande landskapslag stadgar att rikslagen om skydd för kulturhistoriskt märkliga byggnader från 1964 skall tillämpas i landskapet. I riket gäller sedan den 1 juni 1985 en ny byggnadsskyddslag som utskottet här önskar gå litet närmare in på.

Samtidigt med byggnadsskyddslagen (FFS 60/85) antogs i riket en ändring av byggnadslagen (FFS 61/85). Dessa lagar kompletterar varandra på så sätt att huvudansvaret för byggnadsskyddet genom byggnadslagen vilar på kommunerna medan byggnadsskyddslagen i huvudsak tar sikte på byggnader och miljöer som befinner sig på oplanerade områden. Enligt byggnadslagen skall den bebyggda miljön tas som utgångspunkt vid planering och också i byggnadsskyddslagen betonas på ett annat sätt än tidigare hela miljöers bevarande. Dessutom är ersättningsbestämmelserna i byggnadsskyddslagen mer utförliga och klara. Utskottet vill tillägga att de nya lagarna verkar betydligt mer pedagogiska i det att de har dessa hela miljöer som utgångspunkt och därtill betonar värdet av att byggnader och byggnadsmiljöer skyddas.

Utskottet vill ta tillfället i akt att påpeka att landskapet lagt ner stora pengar på en kulturmiljöinventering. Utskottet finner att inventeringen är mycket lyckad

samtidigt som utskottet konstaterar att inventeringsmaterialet borde ligga till underlag för planering i långt större utsträckning än som i dag är fallet.

Utskottet finner, i likhet med motionärerna, att vår nuvarande lagstiftning om byggnadsskydd är både otidsenlig och ineffektiv och att en förnyelse är av allra största vikt för bevarandet av vår kulturmiljö.

Med hänvisning till det anförda får kulturutskottet vördsamt föreslå att lagutskottet i sitt betänkande i ärendet måtte beakta i detta utlåtande anförda synpunkter.

Mariehamn den 14 januari 1986.

På kulturutskottets vägnar:

Barbro Sundback
ordförande

Susanne Eriksson
sekreterare.

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Sundback, viceordföranden Gustafsson, ledamöterna Fagerholm, Lindholm och Sundberg.